

Pavel Švec

PRAŽSKÉ VILOVÉ ČTVRTI

Procházky mezi domy krásnými... a ještě krásnějšími

Pavel Švec

PRAŽSKÉ VILOVÉ ČTVRTI

**Procházky mezi domy krásnými...
a ještě krásnějšími**

Pavel Švec

PRAŽSKÉ VILOVÉ ČTVRTI

**Procházky mezi domy krásnými...
a ještě krásnějšími**

Mé rodině

Fotografie na přední straně obálky: Vlastní vila Jaroslava Rösslera
na Ořechovce

Fotografie na zadní straně obálky: Hanavský pavilon

Vychází s laskavým svolením zpravodajského portálu Aktuálně.cz
z mediálního domu Economia, kde byl základ textu původně publikován.

Aktuálně.cz

Copyright © Pavel Švec, 2022

Photographs © Pavel Švec, Josef Pepson Snětivý, 2022

Maps © Mapy.cz

Preface, Editor © Josef Pepson Snětivý, 2022

Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Šulcová, 2022

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2022

ISBN 978-80-7475-399-2 (ePub)

ISBN 978-80-7475-400-5 (mobi)

ISBN 978-80-7475-401-2 (pdf)

Pár slov úvodem, než vyrazíte do ulic

Praha je oslnivá pokladnice historických slohů, přes románský, gotický, renesanční, barokní až po empírový a klasicistní. Zejména v případě baroka představuje světovou metropoli.

Oslnění touto nepřehlednou krásou, mohli bychom přehlédnout zajímavé stavby zrozené v pozdějších stylech. Pravda, některé tomu vzdorují díky faktu, že jsou nepřehlédnutelné svou velikostí či určením. Kromě nich tu však máme četné příklady drobnější architektury, které rozhodně stojí za bližší a okouzlený pohled.

Pokud jsem Prahu historickou nazval pokladnicí, její rezidenční čtvrti můžeme považovat za pokladničky vrchovatě naplněné vilami. Mnohé nabízejí čistý příklad konkrétního směru, jiné zase půvabnou směsicí nejrůznějších stylů. Tam či onde nás potěší historismus romantický, přísný i eklektický, na něj navazující secese a beuronská škola, dále kubismus a rondokubismus, funkcionalismus, purismus, art deco, eklektický styl... a rovněž sorela či zdařilé ukázky nejmodernějších přístupů.

Tucet vilových čtvrtí projdeme se zasvěceným průvodcem, novinářem Pavlem Švecem, který nezapře, že architekturu studoval a je jeho celoživotní láskou. Dává nám do ruky „cestovní mapu“ jednotlivých oblastí, díky níž naše toulky – a to i do míst, o kterých jsme si mysleli, že je dobře známe – získají nový rozměr.

Autor nám v drtivé většině případů představuje obytné domy. Uvědomuje si při tom, že takový objekt má historii nejen architektonickou a technickou, ale také lidskou. Za druhý hlavní přínos této publikace tedy považuji jeho vhled do osudů jednot-

livců, kteří jsou podepsáni pod projektem, a zejména těch, kteří si vilu nechali vystavět a obývali ji. Z hlediska prvně jmenovaných jde o zaslouženou poklonu desítkám, ba stovkám skvělých architektů, širší veřejnosti prakticky neznámých. Pokud se týká osobností a rodin, které by nám kdysi přišly po zazvonění otevřít, je to čtení namnoze smutné. Velká zásluha Pavla Švece spočívá ve skutečnosti, že zmapoval jejich často tragické osudy a seznamuje nás se zločiny obou totalit minulého století. To bychom si znovu uvědomili, co jsou nacisté a komunisté zač.

Čtěte pozorně, vychutnávejte půvaby jednotlivých domů v textovém popisu i na fotografiích v přílohách – ale především se, inspirování a poučení, vydejte do pražských vilových čtvrtí. Naše hlavní město objevuji už více než třicet let; přesto v této knize nacházím spoustu tipů na utajené klenoty, které jsem dosud přehlížel či nenavštívil. Nepochybuji, že i Vás četba a následný „průzkum v terénu“ nesmírně obohatí a potěší pohledem na soulad materiálů, linií, tvarů a barev.

Josef Pepson Snětivý

VINOHRADY

Trasa po vilové čtvrti na Vinohradech je dlouhá 2,9 kilometru.

Královské Vinohrady si většina lidí pravděpodobně představí jako typickou pražskou čtvrť s činžovními domy, sevřenými ulicemi a bulváry do obvyklých městských bloků, které tu a tam naruší park či náměstí. Většinou tomu tak skutečně je. Nicméně v místech, kde se Vinohrady, vystavěné převážně na vyvýšené planině, svažují na jih do Vršovic, začala na přelomu 19. a 20. století vznikat svébytná čtvrť honosných vil. Straň, orámovaná nahoře Korunní ulicí a dole Ruskou třídou, zažila vrcholný rozvoj ve 20. a 30. letech minulého století, kdy čtvrť osídlili pokrokoví intelektuálové, spisovatelé, hudební skladatelé, sochaři, ale třeba i podnikatelé a továrníci, kteří sem zanesli nový architektonický styl, modernu. A nejen tu.

Vše v podstatě začalo v Hradešínské ulici č. 6. Tady si v roce 1909 postavila vilu (**na mapě: 1**) vůdčí osobnost české moderní architektury Jan Kotěra (1871-1923). Brněnský rodák byl architektem mezinárodního významu, pedagogem, který vychoval mnoho významných následovníků. Jeho rané stavby mají secesní charakter s ornamentálním, často folklorním dekorem. Pozdější Kotěrovy stavby již sledují ryzí účelnost, mají však vždy vysokou výtvarnou kvalitu s rysy vznosnosti až monumentality.

Kotěrovým nejvýznamnějším dílem je secesní Peterkův dům na Václavském náměstí v Praze z roku 1900, Trmalova vila v pražských Strašnicích z roku 1903 (v jejím vzhledu a dispozicích nápaditě propojil tradici anglického rodinného domu s tradicí českého lidového stavitelství), dále Národní dům v Prostějově z roku 1907 ve stylu moderny, a především impozantní Městské muzeum v Hradci Králové, dostavěné v roce 1913.

Patrový domek ve vinohradské Hradešínské ulici, dle Kotěrova vlastního návrhu, je mimo jiné charakteristický kombinací režného zdiva a šedobílé cihly s hrubě texturovanou omítkou. Tuto Kotěrovu myšlenku mnoho domů v sousedství kopíruje. Vila je sestavená z několika výškově rozdílných kubusů, které přiznávají funkci místností uvnitř. Ať už jde o ateliér, salon, obytnou část či schodiště, které ukrývá nejvyšší hranol, zakončený plochou střechou s polygonální lucernou, a je nejdominantnější konstrukcí při pohledu z ulice. Dům je orientovaný do zahrady, proto působí z chodníku poměrně nenápadně.

Moderna v podání Jana Kotěry je racionální, nic na fasádě nepřibývá, dekorativní detaily – pověstné například pro secesi, již autor na konci 19. století začínal – se omezují na geometrizované prvky a prostou řeč povrchových materiálů. Kontrast oproti historizujícím slohům předchozí doby je obrovský, což lze dobře vidět na okázalých vilách z konce 19. století, stojících na svahu naproti přes Hradešínskou ulici.

Ostatně i nedaleký ateliér sochaře Ladislava Šalouna (1870-1946) v souběžné Slovenské ulici č. 4 z roku 1911 je zřetelně více zdobný (**na mapě: 2**). Byť oproti takovému Obecnímu domu na náměstí Republiky či budově Hlavního nádraží, které jsou vystavěny ve stejné době rovněž ve stylu secese, je vlastně ještě nápadně strohý. Znamý sochař si vilu postavil poté, co zvítězil v soutěži na pomník mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí. Specifický dům tvořil vestibul, velký a malý ateliér, salon, slovácká jizba a byt správce. Scházely se zde osobnosti české kultury jako František Bílek, Otokar Březina, Alfons Mucha, Ema Destinová, Jan Kubelík nebo Josef Váchal. Ve 30. letech 20. století byla k ateliéru přistavěna obytná část s kruhovou pracovnou. Dnes prostory slouží Akademii výtvarného umění.

Od Kotěrovy vily se Hradešínská svažuje k Estonské ulici a za křižovatkou vpluje do kolonie vil a dvojdomů z let 1921-1924 (Hradešínská č. 20-30 / **na mapě: 3**), které stojí po pravé straně a vyznávají styl art deco. Ten je u nás známý také jako národní dekorativismus. I zde zdobnost spočívá v kombinaci

režného zdiva s omítkou, v tomto případě je obohacená polokruhovými obloučkovými tvary pod římskou střešou, ve štítu či nad okny. Autorem domů je architekt František Albert Libra (1891-1958), jenž stojí za projektem robustní budovy evidence Ústřední sociální pojišťovny z roku 1936 na Smíchově a který si vlastní vilu s ateliérem postavil o pár desítek metrů dál na křižovatce s Chorvatskou ulicí (Hradešinská č. 32 / **na mapě: 4**).

Úhlopříčně přes křižovatku stojí o něco výše vila (Chorvatská č. 7) architekta Kamila Roškota (1886-1945), v níž jeden čas přebýval postsurrealistický malíř Zbyšek Sion (**na mapě: 5**). Roškot je autorem Československého pavilonu veletrhu v Miláně z roku 1927, Československého pavilonu na světové výstavě 1939 v New Yorku, pokrokového funkcionalistického divadla v Ústí nad Orlicí či skvostné hrobky českých králů v kryptě katedrály sv. Víta na Pražském hradě. A také vyprojektoval budovu dnešního ministerstva vnitra na Letné.

Když pokračujeme Hradešinskou ulicí dál za křižovatku, levou stranu lemují funkcionalistické bytové domy. Zhruba po půl kilometru vejдем do Benešovské ulice a po pár desítkách metrů pak vlevo do Vlašimské, která půlí úzkou křivolakou uličku Bratří Čapků. V pravé části půlené ulice, na malém náměstíčku, stojí dvojdům Josefa a Karla Čapka (Bratří Čapků č. 28-30 / **na mapě: 6**). Malíř Josef obýval levou část vily, spisovatel Karel pravou. U nich v domě a na rozlehlé zahradě se mezi válkami scházela tehdejší intelektuální elita, takzvaní Pátečníci.

Autorem stavby z roku 1924 je architekt Ladislav Machoň (1888-1973), představitel art deco a funkcionalistické architektury a velký obdivovatel Jana Kotěry, který dotáhl jeho projekt právnické fakulty v Praze. Stojí třeba i za projektem Švehlovy sokolovny v Hostivaři z roku 1932, památníkem J. A. Komenského v nizozemském Naardenu či dodnes zachovanou funkcionalistickou benzinovou pumpou v ulici Na Radosti na pražském Zličíně.

Vinohradské vile Machoň vtiskl výraz takzvaného národního stylu. Josef Čapek obýval čtyřpokojoiný byt s manželkou Jarmi-

lou a dcerkou Alenou, Karel ve své části déle než deset let bydlel sám. Jeho manželka, herečka a spisovatelka Olga Scheinplugová, se sem přistěhovala až v roce 1935. Josef Čapek zemřel v dubnu 1945 na skvrnitý tyfus v koncentračním táboře v Bergen-Belsenu. Není bohužel jediný majitel domu v této části Vinohrad, který nepřežil nacistické věznění.

Naproti přes náměstíčko stojí vila, v níž bydlel Eduard Kohlmanzer, dlouholetý předseda družstva majitelů vil a po něm velitel Generálního velitelství četnictva a policie, člen vojenské sekce povstalecké České národní rady z května 1945 a pozdější generál Antonín Sameš. Podle vojenského historika Jindřicha Marka se Sameš jako fanatický komunista ve funkci hlavního velitele SNB na ministerstvu vnitra stal ihned po skončení války postrachem mnoha kolegů. Když se vrátil k armádě, převzal na Hlavním štábu velení ženijního vojska. Symetrická modernistická vila se štíhlými sloupy podpírajícími štít (Bratři Čapků č. 21), v níž bydlel, se střídáním režného zdíva a omítky opět inspiroje Kotěrovou vilou.

Ladislav Machoň navrhl také vilu o kousek dál (Bratři Čapků č. 25), ve které žil spisovatel a libretista, mimo jiné autor libreta k Dvořákově opeře Čert a Káča, Adolf Wenig (**na mapě: 7**). A jeho dům tak trochu Čapkovu vilu připomíná. Například okny se zvýrazněnými šambránami, arkýři či nárožní lodžií v patře.

Hned vedle dvojdomu Josefa a Karla Čapkových stojí malebná vila, která je nápadná zdobnou fasádou s reliéfy a „síťovanou“ malbou ve stylu art deco (Bratři Čapků č. 32 / **na mapě: 8**). Stavbu z roku 1923, u níž v zahradě stojí bílý dřevěný altán s dekorativními prvky, vyvedenými lupénkovou pilkou, navrhl architekt Bohumír Kozák (1885-1978), mimo jiné autor areálu dnešní Thomayerovy nemocnice v Krči či z dálky viditelné budovy Telegrafní a telefonní ústředny z roku 1926 na Žižkově. Vinohradská vila se nachází na rohu ulice U Zdravotního ústavu, do níž se o sto metrů výše připojuje Šrobárova ulice.

Zde hned druhá v pořadí po levé straně stojí vila (Šrobárova č. 38 / **na mapě: 9**), kterou si postavil architekt Josef Kalous

(1889-1958), jehož nejznámějšími díly jsou Pavilon A na brněnském výstavišti či michelská plynárna. Ovšem navrhoval domy i v sousedství.

A hned vedle je další stavba od Ladislava Machoně, mohutný dvojdům se dvěma hranatými sloupy v průčelí (Šrobárova č. 34-36 / **na mapě: 10**). Žil zde hudební skladatel a estetik Otakar Zich. Machoň navrhl i sousední, o něco skromnější vilu, tentokrát pro sochaře Josefa Jiříkovského, jehož dílo zdobí například palác ministerstva průmyslu na Františku (Šrobárova č. 32 / **na mapě: 11**).

O něco výše pak v čísle 14, kde dnes sídlí školka, žila po generace rodina hudebníků Jiřího a Ladislava Štaidlových (**na mapě: 12**). Rohový pětipatrový činžovní dům přímo naproti, z roku 1939, zase vlastnila rodina herce Svatopluka Beneše, jenž se proslavil například rolí nadporučíka Lukáše z filmů o Švejkovi. Tento dům je dílem dvojice architektů Pavla Moravce (1891-1979) a Tomáše Pražáka (1890-1947). Ti v okolí vyprojektovali desítky vil a činžáků, většinu v jednotném stylu inspirovaném kotěrovskou architekturou. Různé variace v podstatě totožného projektu stavbu velmi zlevnily.

Pražák s Moravcem jsou však spojeni s největší stavební aférou v novodobé české historii. Jejich firma vyprojektovala a stavěla obchodní dům v ulici Na Poříčí, který se v říjnu 1928 během stavby zřítil a v sutinách zahynulo čtyřicet šest dělníků a dvacet tři bylo těžce zraněno. Dle jiných údajů mělo být až šedesát mrtvých a třicet těžce raněných. Chyba údajně byla v nižší kvalitě materiálů a ve statické budovy.

Ve Šrobárově ulici o něco výše, v čísle 4, bydlel grafik a scénograf Osvobozeného divadla František Zelenka, který se proslavil výpravnými představeními, plakáty nebo obaly na desky, byť byl profesí architekt, žák významného tvůrce Josefa Gočára (**na mapě: 13**). Ostatně pro herce Jana Wericha navrhl v roce 1938 na břehu pošumavské říčky Ostružné chatu. Zelenka s celou svou rodinou zahynul v Osvětimi či během transportu do tohoto koncentračního tábora.

Šrobárova ulice jen o několik metrů dál splyne s Korunní třídou. Ta se protáhne malým náměstím, kde je vybudována „pamětní“ trolejbusová točna se zastávkou Orionka (trolejbusová doprava byla v Praze ukončena na počátku 70. let, bude však obnovena), dále kolem Vinohradského pivovaru, který před lety záhadně vyhořel, a ještě o něco dále se zkříží s již zmíněnou Chorvatskou ulicí. Skrz ni se lze dostat do Dykovy ulice, která je souběžná s Hradešínskou, jen leží o něco výš.

Pravou stranu velkorysé a otevřené ulice se stromořadím lemují úchvatné secesní a historizující činžáky z přelomu 19. a 20. století. V čísle 23 žil až do své smrti v roce 1931 básník a prozaik Viktor Dyk, mimo jiné autor známé novely Krysař. Po levé straně pak stojí honosné vily. Například ta pod č. 14, jejíž dnešní podoba spadá do 30. let minulého století (**na mapě: 14**). I její majitel František Kraus za druhé světové války zahynul – v koncentračním táboře v Lodži. Dům zabralo gestapo, po válce připadl Československému rozhlasu. Svého času tu bydlel i rozhlasový redaktor a spoluzakladatel Divadla Járy Cimrmana Miloň Čepelka.

Jen o pár kroků dál stojí skvostná Müllerova vila (Dykova č. 6 / **na mapě: 15**) z roku 1899, která je dílem architekta Aloise Dryáka (1872-1932). Ten navrhl třeba Velký strahovský stadion, Langhansův dům ve Vodičkově ulici nebo Radiopalác na Vinohradské třídě. Vila je mimořádně zajímavá tím, že odráží přechod dvou architektonických slohů – doznívajících romantického dekorativismu čili historismu a nastupující secese.

A další podivuhodná stavba je hned vedle: vila pod č. 4 (**na mapě: 16**), jež se svým vzhledem okolní zástavbě vymyká. Autorem současné podoby je opět Ladislav Machoň, který pro člena správní rady Maršnerovy čokoládovny Františka Pokorného v roce 1928 přestavěl původní vilu z 19. století. Část fasády je pokryta dekorativními terakotovými deskami, jejichž geometrické obrazce jsou považovány za „zednářské“. Ostatně Ladislav Machoň byl svobodným zednářem a v suterénním sále vily se členové této organizace scházeli. V interiéru jsou štukové

stropy a stěny obložené dřevem a kamenem. Jeden ze salonů je vyzdoben arabsko-maurskými motivy a na stropě je vymalováno souhvězdí Orion. Majitel vily byl přesvědčen, že souhvězdí má magickou sílu, a tak se hlavní hvězda souhvězdí Orion dostala i do loga Maršnerovy továrny. Odtud pak vedla krátká cesta k pozdějšímu názvu známé české čokoládovny.

Za návrhem původní vily z 19. století stojí architekt Antonín Turek (1861-1916), představitel novorenesance a autor nedaleké vinohradské vodárny, který si pro svou rodinu s pěti dětmi postavil sousední vilu (Dykova č. 2 / **na mapě: 17**). I tato stavba s věžičkou z konce devatenáctého století vyznává tehdy velice módní historizující styl.

zdroj: www.mapy.cz

VINOHRADY

0 50 100 150 200 m

STRAŠNICE

Trasa po Strašnicích měří 3,3 kilometru.

Strašnice patří mezi nejstarší systematicky zastavěné vilové čtvrti v Praze. Stavební rozmach se do někdejších polí východně od města přelil již na přelomu 19. a 20. století. Tehdy tu byly rozestaty jen osady a několik usedlostí. Zejména ve 20. letech, kdy sem byla vybudována tramvajová trať, vodovod či kanalizace, se staly Strašnice vítanou rezidenční oblastí středních vrstev. Také se sem protáhly hlavní městské ulice a postupně vznikaly různé kolonie a sídliště. Jmenovitě: Masarykova kolonie (rok 1920), Zborov (rok 1920), Kolonie strojvůdců (rok 1922), kolonie Klínek (rok 1923), Rybníčky (rok 1923), Skalka (30. léta). Obrovský rozmach Strašnic dokládá počet obyvatel, kterých v roce 1910 bylo kolem čtyř tisíc, o čtvrt století později pak už dvacet tisíc.

Z pohledu architektury byla tato doba po první světové válce stylově velmi rozmanitá, a to se pochopitelně promítlo i do podoby strašnických vil. Vedle sebe tu stojí vily historizující, novorenesanční, secesní, funkcionalistické, s prvky kubismu i třeba vystavěné ve slohu art-deco.

V severní části Strašnic, vedle židovského hřbitova na Olšanech, se zvedá táhlé návrší Třebešín. A tady, při ulicích Pod Kapličkou a Okrajní, stojí jeden z největších domů v okolí, který bude jistě povědomý divákům známého televizního seriálu Ordinace v Růžové zahradě (Okrajní 981/1, **na mapě: 1**). Dnes je v domě. postaveném ve stylu art-deco, stejnojmenná restaurace a hotel.

Hned naproti stojí vilka s červenou fasádou (Okrajní č. 4 / **na mapě: 2**), kterou nechal ve 20. letech minulého století vystavět jistý továrník pro svou milenkou. Nicméně domek v roce

1975 koupil slavný český herec a proslulý dabér František Filipovský, který zde žil s rodinou. „Český filmový hlas“ oblíbeného francouzského herce Louise de Funèse nebyl ani zdaleka jediným známým umělcem, který na svazích Třebešína bydlel.

Tuto část Strašnic si oblíbilo hned několik slavných filmových a divadelních herců a hereček, jmenovitě Jaroslav Marvan, Miloš Nedbal, Čeněk Šlégl či Ella Nollová. Koneckonců i jejich vily jsou součástí této trasy. Nejprve se ovšem vydejme kolem „Růžovky“ do mírného kopce až k moderní sportovní hale a do ulice Na Třebešíně.

Za halou, u plotu po levé straně, je na kamenném podstavci umístěna nenápadná pamětní deska (**na mapě: 3**). Připomíná místo, kde od roku 1925 stával rozhlasový vysílač, který o dvacet let později sehrál strategickou roli při Pražském povstání. Vysílač tvořily dva dřevěné stožáry o výšce 40 metrů, mezi nimiž byla natažena 60 metrů dlouhá anténa, pomocí které byly řízeny povstalecké jednotky v hlavním městě. Signál vysílače měl navíc dosah po celém území Čech. I proto se ho němečtí okupanti snažili v květnu 1945 zuřivě dobýt. Nepodařilo se jim to díky odhodlání povstalců v okolí, policistů a rozhlasáků, kteří vysílač bránili.

V téže ulici Na Třebešíně č. 16 (**na mapě: 4**), ve vile s výraznými kruhovými schodišťovými okny v průčelí, po určitý čas žil spisovatel a dramaturg František Kožík, autor historických a biografických románů, zaměřených na osobnosti, jakými byl třeba Cervantes, Komenský, Mánes, Tyl či mistr pantomimy Jean Gaspard Debureau. Jeho životní a uměleckou dráhou se Kožík inspiroval v rozsáhlém románu Největší z pierotů.

O necelých tři sta metrů dál se nalevo za travnatým valem rozkládá oválná dráha velodromu, vyprojektovaná bývalým cyklistou Karlem Cibulou, a napravo od něj stojí pozoruhodná dřevěná vila z roku 1924 (Na Třebešíně č. 38 / **na mapě: 5**). Na konci 20. let ji koupila Marie Kautská Baumruková, majitelka továrny na cukrovinky ve Vršovicích. Ve vile žila s Otakarem Hauptmannem, který vyráběl polévkové přípravky a později zastupoval firmu

na výrobu kapotovaných motorek Morgan-Monotrace. Balkony, doplněné zdobnými sloupky a kryté přetaženou střechou, či výrazné rámy oken zdůrazňují zdobnost vilky. V minulosti byla ještě výraznější, protože byl barevně odlišený i štít či lem zábradlí.

Naproti, ovšem již na spojnici ulic Slunečná a Pod Třebešínem (Slunečná č. 21 / **na mapě: 6**), stojí mnohem nenápadnější stavení – nízká vila, připomínající americký bungalov o půdorysu písmene L. O to významnějšího však měla majitele. V roce 1971 si ji nechal postavit Karel Gott. Dvougenerační domek vyprojektoval architekt a bývalý olympionik Jiří Siegel (1927-2012), který kromě výkonů v basketbalu na reprezentační úrovni proslul návrhy sportovních staveb, z nichž nejznámější je hala na pražské Folimance či sportovní areál Zadov na Šumavě.

Technologicky byla Gottova vila v době svého vzniku na nejvyšší možné úrovni. Měla velká posuvná ocelová okna, podlahové konvektory, rozvody vedly v kolektorech pod podlahou. Ani luxus nechyběl – venkovní bazén s výhledem na město, dřevěné stropy, stěny obložené kamenem... Přesto zde Karel Gott, jenž pouze v letech 1965 až 2019 prodal na 50 milionů nosičů hudebních alb, žil pouze tři roky. Prý kvůli vlhkosti, která nesvědčila jeho hlasivkám, se v roce 1974 přestěhoval do vily na Bertramce, a strašnický bungalov získal dlouholetý normalizační ministr stavebnictví Karel Polák.

Ve dvojdomě naproti přes ulici Pod Třebešínem (č. 18 / **na mapě: 7**) žil herec, režisér, scenárista a spisovatel Čeněk Šlégl, který si zahrál například v legendárních filmech Škola základ života či Kristián. Za druhé světové války se však zapletl s okupační mocí a po osvobození měl s hraním utrum. Za podporu nacistického hnutí vystupováním v rozhlasových skečích ho odsoudili na šest měsíců žaláře, které si odpykal na nucených pracích. Nepomohlo mu ani to, že za okupace pomáhal perzekvovaným lidem.

Slunečná o něco níže protne ulici U Krbu, a když se vydáme vpravo, narazíme na zajímavý funkcionalistický rodinný dům, který si vyprojektoval český, německy mluvící architekt Otto

Klein (U Krbu č. 4 / **na mapě: 8**). Absolvent německé techniky se věnoval takzvaným aerodynamickým studiím architektury, a to ovlivnilo jeho vizionářský návrh vily ve tvaru aeroplánu, která však nikdy nebyla postavena. Jeho domek ve Strašnicích stylově zapadá do dynamického expresionismu, má mírně konvexní fasádu a nápadně vytaženou střešní římsu, která působí jako křídla letadla. Alespoň tímto drobným způsobem Klein realizoval své představy o architektuře.

Ulice U Krbu záhy splyne v křižovatce s ulicí K Červenému dvoru, u níž stojí nájemní dům (K Červenému dvoru č. 1 / **na mapě: 9**), ve kterém žil Jaroslav Marvan, další nepřehlédnutelný český herec, jenž účinkoval ve více než 200 filmech. Vzpomeňme například postavu purkrabího ve filmu *Noc na Karlštejně* či legendárního kriminálního radu Vacátka v televizním seriálu *Hříšní lidé města pražského*.

A hned naproti přes ulici pak ve vile s arkýřem, připomínajícím maják či rozhlednu (K Červenému dvoru č. 4 / **na mapě: 10**), bydlel osobitý herec, divadelní pedagog a dlouholetý profesor činoherního herectví na pražské DAMU Miloš Nedbal, mimo jiné představitel profesora francouzštiny Šedy ve filmu *Cesta do hlubin študákovy duše*.

Místo poblíž této křižovatky je spojeno s tragédií, která se tu odehrála během invaze vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968. Třiadvacátého srpna zde sovětské vojenské vozidlo srazilo jednadevadesátiletého Antonína Abrahama. Učitel a někdejší československý legionář v Rusku se stal vůbec nejstarší obětí srpnové okupace. Na sloupku plotu ho připomíná pamětní deska, již v roce 2018 odhalili historik Lukáš Cvrček a sochař Jakub Grec, iniciátoři projektu *Pomníky obětem bezpráví, tzv. Černé šefíky (na mapě: 11)*.

O něco níže, za rohem na hlavní ulici Počernická, si pod č. 3 (**na mapě: 12**) postavila jednoduchý domek herečka Ella Nollová, která excelovala například ve filmu *Eva tropí hlouposti* či *Anton Špelec, ostrostřelec*. O tři zahrady dál pak od roku 1932 stojí zajímavá vila vrcholného funkcionalismu s množstvím te-

ras a typicky zaoblenou nárožní markýzou nad vstupem (Počernická č. 9 / **na mapě: 13**). Navrhli ji společně tři architekti – žáci zakladatele moderní české architektury Jana Kotěry –, bratři Josef, Jaroslav a Jan Mayerovi. Souběžná s Počernickou je ulice Nad Vodovodem, kde v domě s č. 38 (**na mapě: 14**) bydlel folklorista, spisovatel a malíř Ludvík Kuba.

Z této části Strašnic, z Třebešína, se přesuňme do oblasti v okolí stanice metra Strašnická, kde před více než sto lety začala vznikat čtvrt' se secesními, romantickými či funkcionalistickými vilami. Cestou zaujme například vila Miramare z roku 1907 (Na Výsluní č. 6 / **na mapě: 15**) od architektů Antonína Belady a Josefa Domka. Někdejší hotel ve stylu tudorovské novogotiky si po vzoru zámku Miramare v italském Terstu nechal postavit majitel kadeřnictví Jan Švec. U zámečku, který dnes slouží jako škola, byla též výletní restaurace a kuželna.

O něco níže pak v ulici Ve stínu a Černokostelecká stojí za pozornost řada výstavných vil převážně historizujících stylů (**na mapě: 16**). A o tři sta metrů dále za hlavní třídou, pod posledním ze zdejších původních statků, i sokolovna z roku 1921 (Saratovská č. 4 / **na mapě: 17**). Kousek za ní je proslulý Kulturní dům Barikádníků, lidově zvaný Barča, který si v roce 1946 postavili svépomocí účastníci Pražského povstání z této části města jako provizorní kulturní zařízení (**na mapě: 18**).

Kolmo na strašnickou sokolovnu se mezi činžovními domy táhne Věšínova ulice, která asi po 150 metrech splyne s ulicí Vilovou. Hned první stavba po levé straně (Vilová č. 26 / **na mapě: 19**) je ve čtvrti rodinných domů zvláštní nejen svou podobou, ale i funkcí. Hebrejský nápis nad portálem Bét-el čili Dům boží napovídá, že jde o modlitebnu, konkrétně evangelické církve metodistické. Jednolodní kaple, postavená v roce 1924 podle projektu místního stavitele Rudolfa Sandholze, je směsicí několika architektonických stylů, které se ve 20. letech souběžně používaly. Budova jako taková nese prvky klasicizující moderny, tvarem oken odkazuje ke kubismu a nárožními pilastry pro změnu k art-deco. A do toho všeho má ještě neogotickou věžičku.